

וְלֹא יִהְיֶה כְקֶרַח וְכַעֲדָתוֹ - כָּל הַמַּחְזִיק בַּמַּחְלֻקָּת עוֹבֵר בְּלֹא

ספר במדבר פרק יז

(ה) זָכְרוֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזְרַע אֶהְרֵן הוּא לְהִקְטִיר קְטֹרֶת לְפָנַי יְדוּד וְלֹא יִהְיֶה כְקֶרַח וְכַעֲדָתוֹ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְדוּד בְּיַד מֹשֶׁה לֵאמֹר:

סנהדרין דף קי, א

אמר ריש לקיש מכאן שאין מחזיקין במחלוקת דאמר רב: כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר ולא יהיה כקרח וכעדתו. רב אשי אמר ראוי ליצטרע כתיב הכא ביד משה לו וכתוב התם ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך...

וצ"ל:

1. מהו 'כל המחזיק במחלוקת'? וכי 'כל מחלוקת' כמוה כמחלוקת על ה' ומשה עבדו, שהיא 'כפירה בנבואת משה'?
2. ומהו 'המחזיק במחלוקת' ולא 'כל העושה מחלוקת'?
3. ממאמרז"ל זה משמע שעיקר החטא של קרח לא התמקד בזה שחלק על כהונת אהרן! אלא עצם נטייתו ל'מחלוקת' – היא היא חטאתו! – האמנם?!

בהכרח לומר, שעיקר שאיפתו של קרח היא 'מחלוקת' – ומה שהתנגד לאהרן 'איש השלום' כי הוא איננו מאפשר התהוות 'מחלוקת'!

שואל הרבי במאמרו בג' תמוז

קרח היה במדריגה נעלית, לו מחלוקתו על אהרן היתה המטרה, היה מובן שלדעתו צ"ל העבודה בסגנון של 'גבורה' ולא כאהרן בסגנון של 'חסד'. אבל היתכן שקרח חשב שעצם ענין המחלוקת, הוא הוא אינטרס בעבודת השם?

והתשובה:

שורש ה'מחלוקת' נבראה ביום השני לבריאה: (ו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וַיְהִי מִבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם: וכתוב: 'רָקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח'

בין 'מים עליונים' [תענוגים רוחניים] ל'מים תחתונים' [תענוגים גשמיים] שהיו מעורבים והפרידם, כדי שיתגעגעו ל'עליונים'....

[כמו הפרדת ה'אבנית' מהמים הצלולים] קרח חשב שהפרדת המים התחתונים היא, בגלל מעלת הגשמיים [תחתונים] ולא צריך 'להתגעגע' לעליונים, כי 'המעשה הוא העיקר' [לכן 'כל העדה כולם קדושים' במישור המעשה, ואילו גדולת הצדיקים היא בפן הרוחני – הטפלי!]

... וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְׂאוּ?...

טעותו: שתכלית ההבדלה 'בוכים לעליונים' [שזו דרגת אהרן: בהעלותך את הנרות! אהו"ר] לכן 'ביום השלישי פעמיים כי טוב'

ומהיבט אקטואלי:

אמנם ישנו אידיאל 'לרדת' מהדביקות העליונה, אל 'המבצעים' במצוות גשמיים וב'חוצה'.

אבל אל לנו להסיק ש'איש המבצעים' איננו צריך 'להתגעגע' לעליונות החסידית... ודווקא ע"י הגעגוע לעליונים – אפשר לפעול בתחתונים!

'כל הנשמה תהלל י-ה' – 'כל הנשמה תהלל י-ה'

רש"י על 'ולא יהיה כקרח וכעדתו':

(ה) ולא יהיה כקרח – כדי שלא יהיה כקרח: כאשר דבר ה' ביד משה לו – כמו עליו, על אהרן דבר אל משה, שיהיו הוא ובניו כהנים, לפיכך לא יקרבו איש זר אשר לא מזרע אהרן וגו'...

ומדרשן [=תיבת 'לו' מוסבת] על קרח, ומהו ביד משה ולא כתב אל משה רמז לחולקים על הכהונה שלוקין בלרעת כמו שלקה משה בידו שנא' (שמות ד) ויוניאם והנה ידו מנורעת כסלג וע"כ לקה עוזיה בלרעת:

1. מדוע לא הסתפק בפירוש הראשון?
2. לשון רש"י 'ומהו' ביד משה? זה הצריך צ"ל דיבור המתחיל חדש "ביד משה"? ולא כהמשך לדיבור הקודם.
3. "כל החולקים על הכהונה לוקין בצרעת"? - יקשה מיניה וביה, דהנה קרח ועדתו חלקו על הכהונה ולא לקו בצרעת!
4. ומסיים: "ועל כן לקה עוזיהו בצרעת"? וכי עניינו של רש"י במקרא לפרש פסוקי נ"ך [היה לו לכתוב 'כמו שלקה עוזיהו בצרעת']?

ויש לבאר:

עיקר דינו של רש"י בהסברת המשפט שברישא דקרא: "ולא יהיה כקרח וכעדתו",

שלכאורה מיותר הוא, שהרי פשיטא שמי שלא יקריב קטורת זרה - במילא "לא יהיה כקרח וכעדתו" ומאי קמ"ל?!

ומבאר בזה רש"י ב' פירושים

[שמהם משתלשלים שני פירושים גם בסיפא דקרא]:

[א] "כדי שלא יהיה כקרח" - והחידוש בפירוש זה בפשש"מ הוא: שגם לדורות, זר שיקטיר קטורת "יהא כקורח וכעדתו" [שלא נחשוב שרק החולק על כהונת אהרן אחי-משה, שנבחר אישית ע"י הקב"ה] אלא כל מי שיחלוק בעתיד על הכהונה, שווה חטאו בחומרתו לחטאו של קרח שחלק על אהרן, שהרי הוא עושה עבודה ששייכת לאהרן ובניו...

ולכן מוסיף רש"י [בהמשך הפירוש הראשון] בפירוש תיבת "לו": "כמו עליו, על אהרן דבר אל משה שיהיו הוא ובניו כהנים" [דלכאורה "בניו" מאן דבר שמיה - הלא המחלוקת היתה על מינוי "אהרן" ככהן גדול?] -

כי עיקר כוונת הפירוש הא' לחדש השוואת חומרת החולק [לעתיד] על 'בניו' כקרח שחלק על 'אהרן' עצמו.

אלא שחולשת פירוש זה משתי-סיבות:

- כיצד ניתן להשוות חומרת החולק על אהרן - [שהוא מינוי אישי-ישיר של משה בשם הקב"ה] שזוהי כפירה בנבואת משה ש"שכינה מדברת מתוך גרונו" - לסתם איש זר הניגש, גם הוא, להקטיר קטורת, מבלי לשלול את כהונת הכהנים?!
- אם אמנם שניהם שווים בחומרתם, הרי מן הראוי שיהיו גם שווים בעונשם ומצינו מקרה בתקופת המלכים בעוזיהו המלך:

ספר דברי הימים ב פרק כו.

(יט) וַיִּזְעַף עֲזִיָּהוּ וַיְבִיֵדוּ מִקְטֹרֶת לְהִקְטִיר וַיִּבְזְעֻפוּ עִם הַפְּהִינִים וְהַצָּרְעַת זָרְחָה בְּמִצְחוֹ לִפְנֵי הַפְּהִינִים בְּבֵית יְדֻד מֵעַל לְמִזְבֵּחַ הַקְּטֹרֶת:

הא למדת! שעוזיהו 'חלק על הכהונה' ולא נידון בעונש חמור 'כקורח וכעדתו' שנבלעו ונשרפו חיים? מהי אם כן המשמעות של 'ולא יהיה כקרח וכעדתו'?

ולכן נזקק רש"י לפירוש השני 'ומדרשו':

[ב] וחידושו שרישא דקרא - שמשנתנה פירוש מן הקצה אל הקצה: [לא שהקב"ה מתריע על עונשו, אלא להיפך!] שמודיע הקב"ה שמכאן ולהבא, זר שיקריב קטורת, מובטח לו שלא יהא עונשו "כקורח וכעדתו" [כי אין להשוות ביניהם כלל!] -

אלא עונש אחר נקבע לו: 'צרעת', ומעיקר השוני הלזה, משתלשל השוני בפירוש סיפא דקרא: "כאשר דבר ה' ... לו" [למשה במעמד הסנה] שהיה עונשו "ביד משה" [שנצטרעה ידו] זה יהיה עונש הזר המקריב קטורת לדורות

לכן נקט רש"י בסגנון "ועל כן לקה עוזיהו בצרעת... כדי להוכיח פירוש השני - שלדורות "לא יהיה כקרח וכעדתו"!

ומה שלא נסתפק בפירוש השני בלבד,

כי אין זה פשש"מ לומר בדרך השלילה: איזה עונש לא יקבל החוטא... והוול"ל מהו העונש שכן יקבל המקטיר לדורות,

על כן הביא גם הפירוש הא', לפיו מתייחס הפסוק בדרך-החיוב לחומרת חטא זר המקטיר, שהוא כן כחטא קרח [אבל רק בהשוואת הלאו, אף שאינם שווים בחומרתם ובעונשם]!

עונשו 'צרעת'

צדיקים רשעים (לחוד) - עליונים תחתונים (לחוד)

תיקונו 'עצרת': חציו לה' וחציו לכם

צדיקים - רשעים [מחברים ע"י] עליונים תחתונים